

Finantarea climatică prin Pactul Ecologic European

Un ghid de implicare pentru a transforma fondurile UE pentru schimbări climatice în aliatul oamenilor

Introducere

Photo credit: Primaria Comunei
Ciugud Facebook Page

În perioada de finanțare 2021-2027, România trebuie să **prioritizeze investiții publice destinate tranziției ecologice și digitale**, cu accent pe transportul durabil, infrastructură digitală, producție și utilizarea energiei din surse regenerabile, măsuri de eficiență energetică și infrastructură de mediu. În plus, o atenție specială trebuie acordată investițiilor în proiecte de reconversie a regiunilor monoindustriale și a celor cu o intensitate ridicată a carbonului.

Pentru o mai bună gestionare a fondurilor disponibile în următoarea perioadă de finanțare și pentru creșterea capacității de absorbție a acestor resurse financiare este nevoie de o **implicare mai activă a cetățenilor și a partenerilor sociali**, astfel încât proiectele acceptate pentru finanțare să reflecte nevoile exacte ale comunităților.

Pentru județele cele mai afectate de schimbările climatice și tranziția energetică, această implicare este cu atât mai importantă în identificarea alternativelor durabile pentru economia locală și pentru îmbunătățirea calității vieții a cetățenilor. Județul Gorj este un exemplu de regiune care are nevoie de o societate civilă implicată și autorități interesate pentru a putea beneficia de oportunitățile create de tranziția energetică.

Noul buget al Uniunii Europene

Uniunea Europeană are propriul buget pe termen lung, însumând aproximativ **180 miliarde de euro** anual.

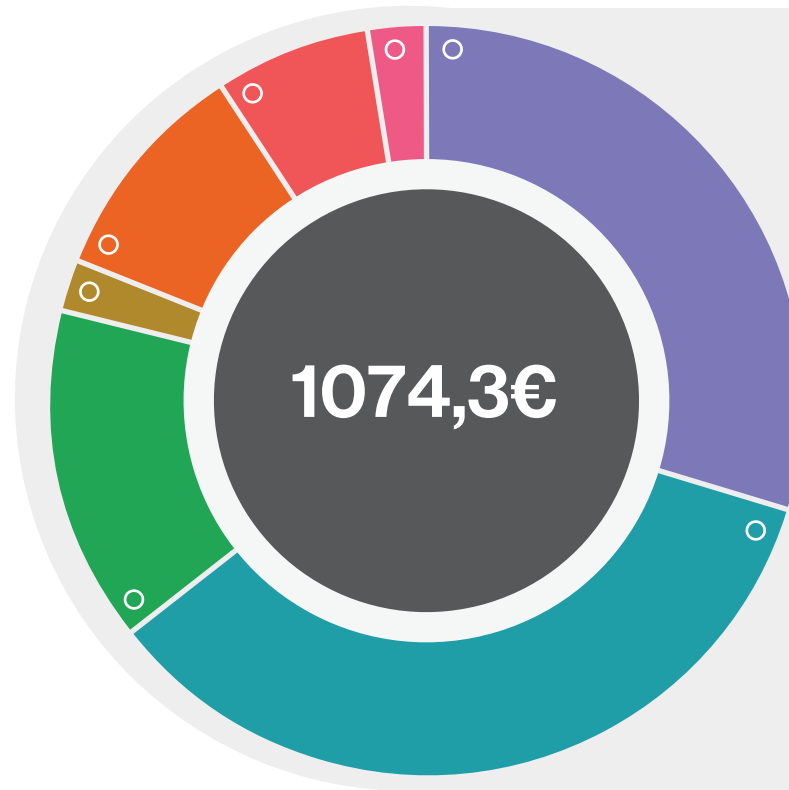
Bugetul, denumit și **cadru financiar multianual (CFM)**, este negociat o dată la șapte ani. Actualul CFM se încheie la finalul anului 2020, iar în prezent se poartă discuțiile despre un buget de peste 1000 de miliarde pentru perioada 2021-2027.

Chiar dacă pare a fi o sumă mare, beneficiarii bugetul multianual sunt **500 de milioane de cetățeni și 27 de state membre ale Uniunii Europene. Acesta acoperă opt priorități, de la dezvoltare economică, la politică agricolă sau apărare.**

Fiecare stat membru contribuie la bugetul UE proporțional cu venitul național brut (VNB). Această bază de calcul este subiectul unor dezbateri intense la nivel european: unele țări nu vor să contribuie cu mai mult de 1% din VNB, în timp ce altele cer contribuții colective mai mari. Dimensiunea bugetară a politicii de coeziune, care este un instrument de bază în multe țări din Europa Centrală și de Est, este una intens negociată la fiecare șapte ani. Criza COVID-19 și măsurile privind stimularea economiei europene complică și mai mult aceste discuții.

¹<https://www.consilium.europa.eu/ro/infographics/recovery-plan-mff-2021-2027/>

²<https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-en.pdf>

NOUL CFM 2021-2027¹
în miliarde de euro

RESURSE NATURALE ȘI MEDIU – 356,4€

COEZIUNE ȘI VALORI – 377,8€

PIAȚĂ UNICĂ, INOVARE ȘI DIGITALIZARE – 132,8€

SECURITATE ȘI APĂRARE – 13,2€

VECINĂTATE ȘI LUME – 98,4€

ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ EUROPEANĂ – 73,1€

MIGRAȚIE ȘI GESTIONAREA GRANIȚELOR – 22,7€

Planul de redresare economică

Planul de redresare economică reprezintă documentul strategic care cuprinde măsurile de recuperare economică pentru înlăturarea efectelor negative produse de criza COVID-19 la nivelul Uniunii Europene. Pentru o implementare cu succes a măsurilor de refacere a economiilor europene, Planul are la bază crearea unui nou mecanism de finanțare - Next Generation EU - și consolidarea viitorului cadru financiar multianual.

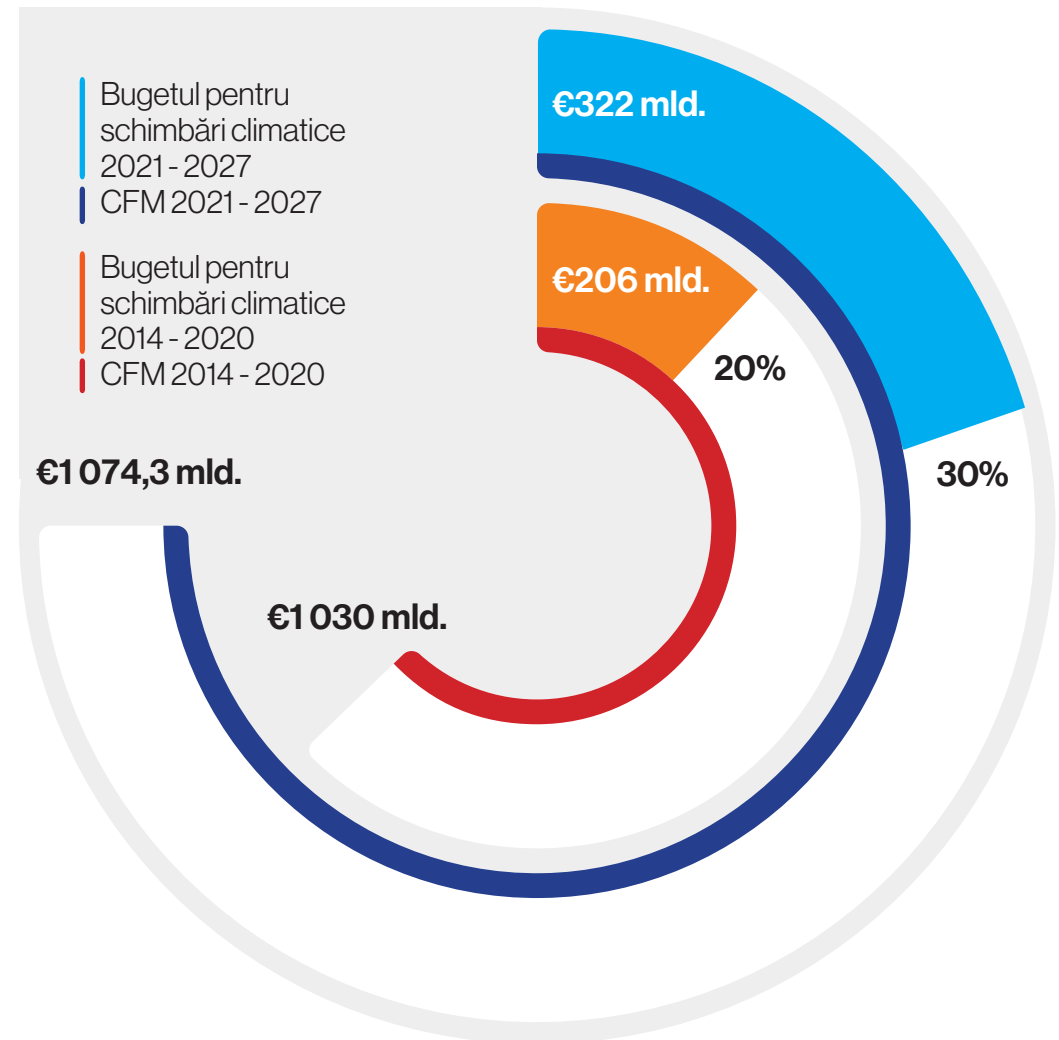
Prin Next generation EU (NGEU)² vor fi mobilizate aproximativ 750 miliarde de euro astfel:

- Facilitatea de finanțare pentru recuperare economică, în valoare de 672,5 miliarde euro care va viza investițiile necesare pentru tranziția ecologică și digitală și va susține creșterea rezilienței economiilor naționale;
- Alocare suplimentară de 47,5 miliarde euro pentru programele desfășurate în cadrul Politicii de coeziune prin crearea noii facilități REACT-EU, care va fi disponibilă până în 2022. Aceste fonduri se adaugă volumului total al Politicii de coeziune pentru 2021-2027 în valoare de aproximativ 373 miliarde euro;
- Finanțare suplimentară de până la 10 miliarde euro pentru Fondul pentru tranziție justă pentru sprijinirea statelor membre în procesul de tranziție către un sistem economic fără emisii de carbon;
- Finanțare suplimentară de 7,5 miliarde euro pentru Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală.

Bugetul UE și clima

Uniunea Europeană are obiective ambițioase în domeniul energiei și climei până în 2030, iar pentru 2050 și-a luat angajamentul să atingă neutralitatea climatică. Aceste obiective, parte din Pactul ecologic european – inițiativa fanion a Comisiei Europene – vor necesita investiții uriașe pentru combaterea schimbărilor climatice și, în același timp, încetarea finanțării combustibililor fosili.

UE³ a stabilit **ca 30% (322 de miliarde euro din totalul CFM de 1074,3 miliarde) din următorul buget pe termen lung să fie dedicat acțiunii climatice, o creștere cu 10% față de bugetul actual.** Totuși, pentru a putea evita o catastrofă climatică, această proporție nu e suficientă. Întregul buget al Uniunii Europene ar trebuie să fie aliniat cu Acordul de la Paris, în sensul adaptării și diminuării schimbărilor climatice.

³<https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-en.pdf>

Programe de finanțare pentru atenuarea schimbărilor climatice

Politica de coeziune: viitorul investițiilor sustenabile

Cu un fond de **377 de miliarde de euro**⁴ pentru următorii șapte ani, viitoarea politică de coeziune va fi politica UE cu cea mai mare alocare bugetară, însumând **35% din bugetul total**.

Politica de coeziune este o expresie a solidarității între regiunile europene și s-a dovedit un instrument adjectiv pentru lupta împotriva schimbărilor climatice. Aceasta are un rol crucial în modelarea investițiilor publice, **în special în Europa Centrală și de Est**. În medie, 41% din investițiile publice au fost realizate prin acest instrument, iar **România a finanțat 44,8% din investiții**.

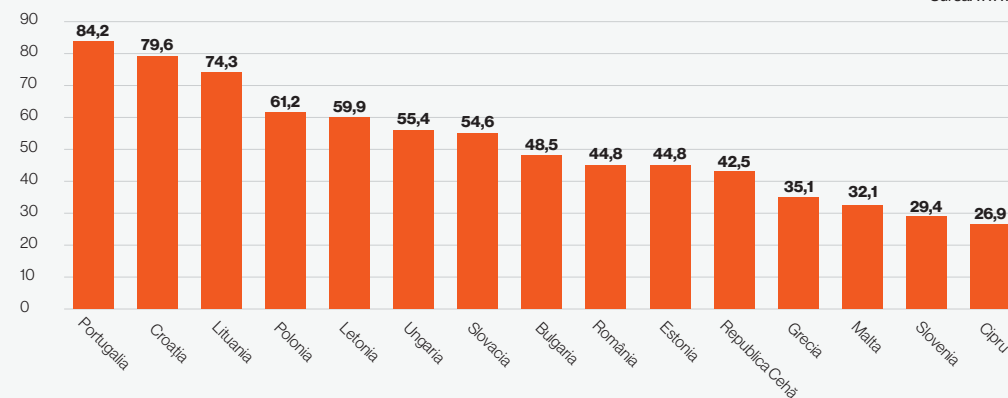
€377

miliarde sau aproximativ 35%

TOP 15 ȚĂRI UNDE INVESTIȚIILE PUBLICE SUNT FINANȚATE PRIN POLITICA DE COEZIUNE

% ÎN FIECARE STAT MEMBRU

Sursa: www.europa.eu

După negocierile care au avut loc în cadrul Consiliului European în iulie 2020, au fost modificate alocările Politicii de coeziune, urmând ca Parlamentul European să decidă asupra acestor schimbări. Fondurile din cadrul Politicii de coeziune au fost structurate astfel⁵:

- Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) - 196 miliarde euro
- Fondul de coeziune (FC) - 42,5 miliarde euro
- Fondul social european plus (FSE+) - 87 miliarde euro
- REACT-EU - 47,5 miliarde euro

⁴<https://www.consilium.europa.eu/ro/infographics/recovery-plan-mff-2021-2027>

⁵<https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-en.pdf>

Fondul pentru tranziție justă

Comisia a propus un Fond pentru tranziție justă în valoare de 40 miliarde de euro, prin care să limiteze impactul social al tranziției energetice. După negocierile Consiliului European din iulie 2020, bugetul acestui Fond a fost redus la 17,5 miliarde de euro⁶.

Mecanismul pentru tranziție justă propus va fi, deci, compus dintr-un fond de 17,5 miliarde euro (pilonul I), o schemă InvestEU pentru tranziția justă (pilonul II) și o facilitate de împrumut pentru sectorul public de la Banca Europeană de Investiții (pilonul III). Suma mobilizată prin Fondul pentru tranziție justă (FTJ) poate avea un impact puternic în comunitățile și teritoriile afectate de tranziția energetică. O mare parte din investiții vor avea un rol important în rezolvarea unei duble crize: cea economică și cea climatică, 57% din Fondul pentru tranziție justă fiind prevăzut în pachetul de recuperare economică după pandemia COVID-19, Next Generation EU.

Fondul pentru tranziție justă este în continuare discutat în Parlamentul European, dar scopul lui este clar: finanțarea proiectelor verzi cu perspectivă de viitor care vor avea impact pozitiv la nivel local.

Mecanismul pentru o tranziție justă

Comisia Europeană

Consiliul UE

Photo credit: Kaspars Suskevics
(Licence: CC BY-NC-ND)

⁶<https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-en.pdf>

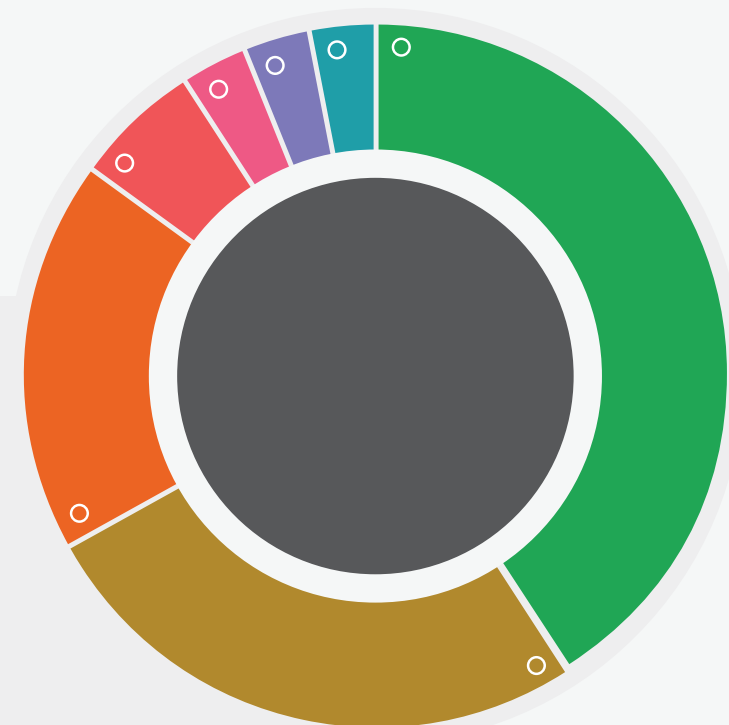
Banca Europeană de Investiții (BEI)

BEI este banca publică a UE deținută de toate statele membre. Un sfert din împrumuturile alocate anual de către bancă sunt dedicate proiectelor care contribuie la diminuarea efectelor schimbărilor climatice. Această proporție va crește semnificativ. Banca a anunțat de curând că, **până în 2025, cel puțin 50% din împrumuturi vor fi acordate pentru atenuarea schimbărilor climatice și protecția mediului**⁷. În 2019, peste 16 miliarde de euro din totalul de 55 de miliarde acordate de BEI sub formă de împrumuturi au fost dedicate acțiunilor climatice⁸.

În noiembrie 2019, banca a adoptat o nouă politică privind acordarea de împrumuturi pentru proiecte energetice, care va exclude din 2022 posibilitatea de creditare a proiecte-

FINANȚAREA ACȚIUNII CLIMATICE DE BEI ÎN 2019

- 41% Transport sustenabil
- 26% Eficiență energetică
- 18% Surse de energie regenerabilă
- 6% Cercetare și inovare
- 3% Altele
- 3% Adaptare la schimbările climatice
- 3% Reducerea gazelor cu efect de seră din deșeuri și ape reziduale
- 0% Reîmpăduriri și management forestier

lor bazate pe combustibili fosili⁹. BEI a stabilit și un Pachet pentru tranziția energetică dedicat acelor state care vor întâmpina dificultăți în procesul de tranziție. Acest pachet, care include și servicii de consultanță, va finanța proiecte energetice în cadrul statelor membre beneficiare ale Fondului de modernizare. Până la finalul anului 2020, BEI va adopta și foaia de parcurs pentru a finanța trecerea la o economie durabilă și neutră din punct de vedere al emisiilor de dioxid de carbon, care va alinia obiectivele și operațiunile băncii la Acordul de la Paris.

De asemenea, BEI va fi cel mai mare partener financiar al **InvestEU**, un nou program al Uniunii menit să mobilizeze investiții private în valoare de **650 de miliarde de euro în perioada 2021-2027**, în domenii precum digitalizare și inovație, educație, incluziune socială și sănătate sau infrastructură durabilă în sectoare precum transport, energie și deșeuri. Finanțarea disponibilă prin InvestEU este în valoare de 8,4 miliarde de euro, din care 5,6 miliarde de euro provin din noua facilitate de finanțare NGEU, iar 2,8 miliarde de euro prin alocările din noul cadru financiar multianual¹⁰. Investițiile climatice ar trebui să însumeze cel puțin 40% din acest portofoliu.

⁷<https://www.eib.org/en/press/all/2019-313-eu-bank-launches-ambitious-new-climate-strategy-and-energy-lending-policy>

⁸<https://www.eib.org/en/events/annual-press-conference-2020>

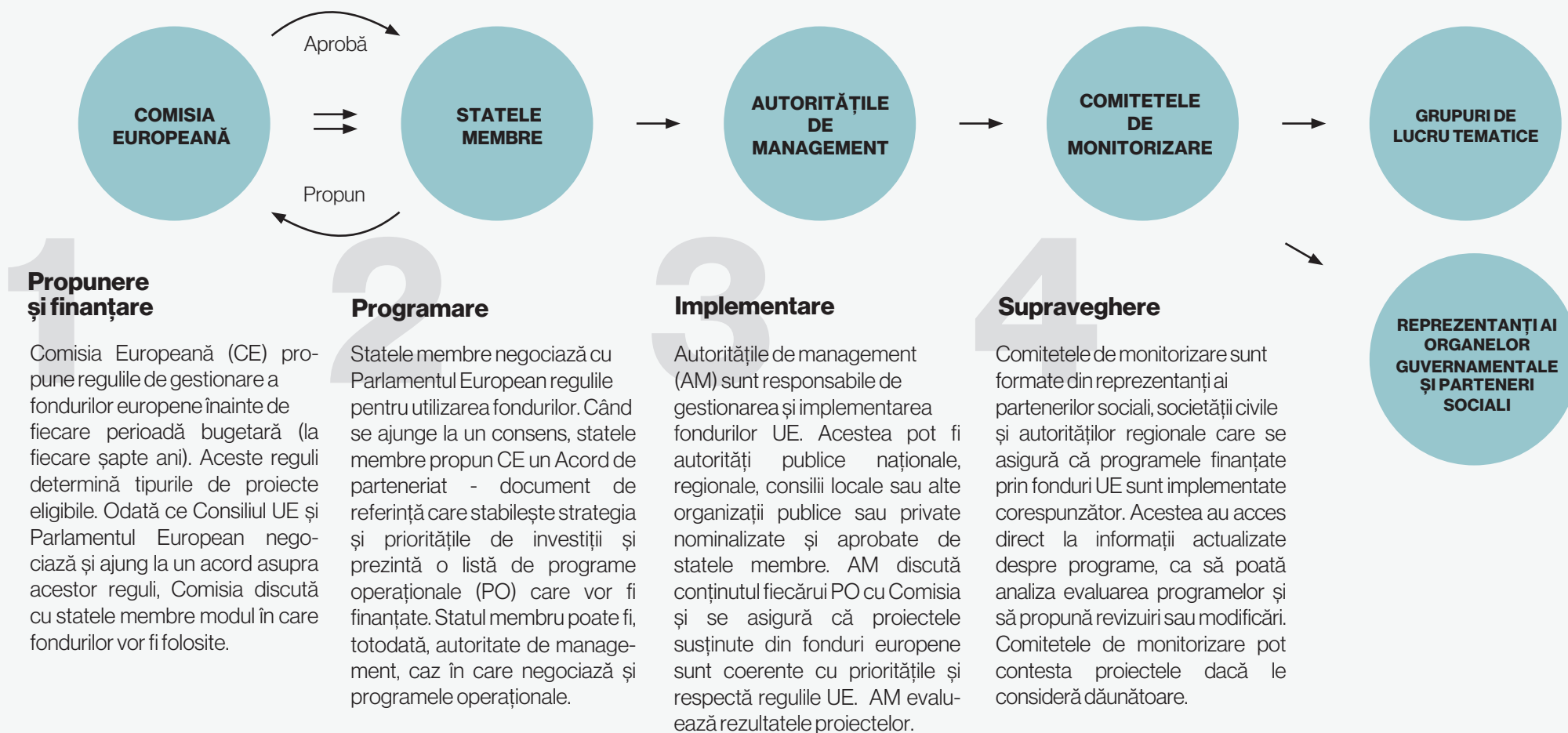
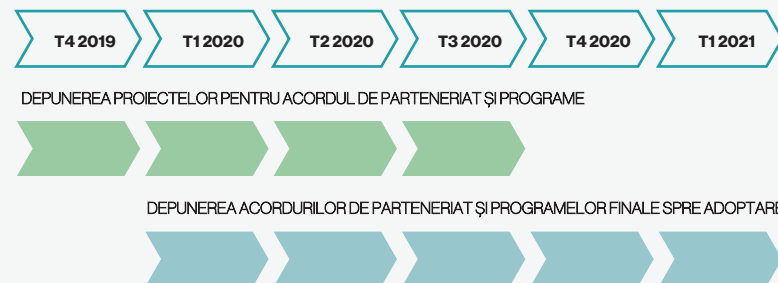
⁹<https://www.eib.org/en/press/all/2019-313-eu-bank-launches-ambitious-new-climate-strategy-and-energy-lending-policy>

¹⁰<https://www.consilium.europa.eu/media/45109/210720-euco-final-conclusions-en.pdf>

Gestionarea bugetului UE

CALENDAR PROVIZORIU PENTRU NEGOCIERILE BUCETULUI 2021-2027

Sursa: DG REGIO

Programe operaționale în România

Fondurile alocate României pentru implementarea Politicii de coeziune în perioada de finanțare 2021-2027 însumează aproximativ 31 de miliarde euro. Ele vor fi disponibile prin nouă programe operaționale¹¹.

Programul Operațional Dezvoltare Durabilă

Vor fi finanțate proiecte care promovează eficiența energetică, dezvoltarea sistemelor inteligente de energie, soluții de stocare și măsuri de creștere a adecvanței rețelei naționale de energie electrică; investiții în sectorul apei și apele uzate și pentru promovarea tranziției către o economie circulară, precum și investiții pentru protecția naturii și a biodiversității și pentru adaptarea la schimbările climatice¹².

Programul Operațional pentru Tranziție Justă

Va finanța investițiile identificate în cadrul Planurilor teritoriale de tranziție justă ale regiunilor care se confruntă cu efecte sociale, economice și de mediu ca urmare a tranziției către o economie neutră din punct de vedere climatic. Proiectele vor viza crearea de noi întreprinderi, promovarea surselor de energie regenerabilă și reducerea gazelor cu efect de seră, dar și recalificarea forței de muncă și incluziunea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă¹³.

PROGRAME OPERAȚIONALE

PO REGIONALE - 9 MLD. €

PO TRANSPORT - 8,3 MLD. €

PO EDUCAȚIE ȘI OCUPARE - 5,7 MLD. €

PO SĂNĂTATE - 4,7 MLD. €

PO DEZVOLTARE DURABILĂ - 4,6 MLD. €

PO CREȘTERE INTELIGENTĂ, DIGITALIARE ȘI INSTRUMENTE FINANCIARE - 2,1 MLD. €

PO TRANZIȚIE JUSTĂ - 2 MLD. €

PO INCLUZIUNE ȘI DEMNITATE SOCIALĂ - 2,9 MLD. €

Programul Operațional Transport Dedicat proiectelor pentru promovarea mobilității urbane durabile, dezvoltarea infrastructurii de transport naționale și consolidarea mobilității naționale, regionale și locale durabile, flexibile și intermodale¹⁴.

Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare Prioritățile investiționale vizează dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare, creșterea gradului de digitalizare a serviciilor publice și accelerare transformării digitale a companiilor¹⁵.

Programul Operațional Sănătate

Investițiile eligibile presupun dezvoltarea infrastructurii medicale și sociale, creșterea gradului de digitalizare a sistemului medical și îmbunătățirea și eficientizarea serviciilor de asistență medicală¹⁶.

Programul Operațional Educație și Ocupare

Vizează investiții pentru îmbunătățirea accesului pe piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, îmbunătățirea sistemului de monitorizare și evaluare a politicilor publice în domeniul ocupării și formării profesionale, precum și pentru adaptarea ofertei de educație și formare profesională la cerințele pieței muncii¹⁷.

Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială

Finanțează proiecte care promovează accesul egal la educație și formare de calitate favorabile incluziunii pentru grupurile defavorizate, creșterea accesului egal la servicii de calitate și sustenabile, investiții în modernizarea sistemelor de protecție socială și pentru îmbunătățirea integrării socio-economice a comunităților marginalizate, a migranților și a grupurilor dezavantajate¹⁸.

Programul Operațional Asistență Tehnică

Programele Operaționale Regionale

(POR) sunt implementate la nivelul celor opt regiuni de dezvoltare: regiunea București-Ifov, regiunea Sud Muntenia, regiunea Sud-Vest Oltenia, regiunea Sud-Est, regiunea Nord-Vest, regiunea Nord-Est, regiunea Centru și regiunea Vest¹⁹. Ele sunt structurate având la bază opt Axe Prioritare²⁰.

În total, România va avea la dispoziție aproximativ **46,4 miliarde de euro din cadrul financiar multianual și 33,5 miliarde de euro din Next Generation EU** (NGEU), Planul de redresare economică a Uniunii Europene. Pentru a accesa NGEU, România va trebui să prezinte Comisiei Europene un Plan de relansare economică prin care vor fi identificate prioritățile investiționale. Acest Plan va fi comunicat Comisiei în octombrie, odată cu proiectul de buget național. În prezent, o primă versiune a

AXE PRIORITARE POR

- | **Axa Prioritară 1.** O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice
- | **Axa Prioritară 2.** O regiune cu orașe smart – susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local și a companiilor și sprijinirea investițiilor de tip smart-city
- | **Axa prioritară 3.** O regiune cu orașe prietenoase cu mediul – investiții pentru promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării și dezvoltarea mobilității urbane multimodale durabile
- | **Axa prioritară 4.** Dezvoltarea sistemelor de încălzire centralizate
- | **Axa prioritară 5.** O regiune accesibilă – proiecte care vizează dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale
- | **Axa prioritară 6.** O regiune educată - investiții pentru îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii
- | **Axa prioritară 7.** O regiune atractivă – proiecte care favorizează dezvoltarea integrată socială, economică și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane
- | **Axa prioritară 8.** Asistență tehnică

Planului a fost lansată de Guvernul României²¹, însă aceasta conține o serie de proiecte de investiții a căror contribuție la atingerea obiectivelor climatice și energetice asumate de România este îndoielnică și insuficient detaliată, lipsind și legătura acestora cu obiectivele Acordului de la Paris și ale Pactului ecologic european. România va trebui să aloce 30% din fondurile UE acțiunilor pentru combaterea schimbărilor climatice, aproximativ 24 de miliarde de euro²².

¹¹ [Acord de Parteneriat pentru Perioada de Programare 2021-2027 – 31 iulie 2020](#)

¹² [Sinteza Programului Operațional Dezvoltare Durabilă \(PODD\) 2021-2027](#)

¹³ [Sinteza Programului Operațional Tranziție Justă 2021-2027](#)

¹⁴ [Sinteza Programului Operațional Transport 2021-2027](#)

¹⁵ [Sinteza Programului Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027 \(POCIDIF\)](#)

¹⁶ [Sinteza Programul Operațional Sănătate \(POS\) 2021-2027](#)

¹⁷ [Sinteza Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027](#)

¹⁸ [Sinteza Programului Operațional Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027](#)

¹⁹ <http://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/07/d3e42c68a072a75dbc279d807b8a2b72.pdf>

²⁰ <http://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/04/6365e2a28edf3018f0878d7b4f886c47.docx>

²¹ <http://economie.gov.ro/planul-national-de-investitii-si-relansare-economica>

²² <https://www.caleaeuropeana.ro/ministrul-mediului-costel-alexe-24-de-miliarde-de-euro-vor-ajunge-in-proiecte-verzi-din-suma-negociata-de-romania-la-bruxelles/>

Cum se pot implica părțile interesate

Programarea

Pentru ca fondurile UE să fie utilizate în mod corespunzător, este important ca toate părțile interesate să se implice în toate etapele procesului de consultare. Guvernul are obligația să respecte **principiul parteneriatului** și să includă părțile interesate în procesul decizional privind bugetul UE, așa cum este specificat în **Codul european de conduită referitor la parteneriat (nr. 240/2014)**. Codul de conduită stabilește standardele pentru implicarea tuturor partenerilor în procesul de programare a fondurilor UE, dar și pentru implementarea, monitorizarea și evaluarea acestora. Dreptul la consultare al partenerilor este garantat și prin **articolul 6 din Regulamentul privind dispozițiile comune 2018/0196 (RDC)**.

Prin respectarea principiului de parteneriat, proiectele care primesc finanțare vor fi corelate cu nevoile identificate la nivel regional, vor înlătura barierele în utilizarea eficientă a fondurilor și vor fi adaptate provocărilor viitoare, precum urgența climatică. Participarea publică ajută și la prevenirea fraudei și utilizarea abuzivă a fondurilor.

Programarea este etapa în care se decide modul în care se vor utiliza banii europeni. Cetățenii pot influența deciziile și decidenții locali, regionali și chiar pe cei naționali prin propuneri de soluții, susținerea ONG-urilor și solicitând responsabilizarea autorităților.

Pe parcursul perioadei de programare a următorului buget UE (2020 - 2021), la nivel național sunt elaborate și adoptate o serie de documente cheie de către autorități. În general, acestea constau în:

- Analize socio-economice care definesc prioritățile naționale pentru perioada următoare
- Planuri de dezvoltare regională
- Documente care condiționează finanțarea, de ex. Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice
- Acordul de parteneriat
- Programe operaționale

În procesul de elaborare a acestor documente, sunt stabilite termene pentru consultarea publicului interesat și a societății civile. Pentru a putea schimba traiectoria deciziilor finale în acord cu nevoile locale concrete, este nevoie de implicarea cetățenilor pe termen lung. Recomandăm următorii pași pentru mobilizarea

eficientă a părților interesate:

- **Mobilizare timpurie:** crearea unei comunități sau coaliții de cetățeni activi care își definește prioritățile înainte de începerea procesului propriu-zis. Acest lucru va permite planificarea adecvată, identificarea nevoilor și împărțirea sarcinilor.
- **Colectarea informațiilor:** cunoașterea autorităților responsabile, calendarului și termenelor limită ale procesului de programare. Cetățenii pot trimite scrisori autorităților în mod regulat pentru a se poziționa din timp ca parte interesată. De asemenea, se pot alătura inițiativelor comunităților, ONG-urilor și asociațiilor profesionale. În această etapă mai multe inițiative vor crește șansa ca prioritățile cetățenilor să fie luate în considerare în rezultatul final.
- **Participarea:** participarea activă în grupurile de lucru și audierile publice poate fi asigurată dacă părțile interesate colaborează cu experți relevanți care să susțină punctul lor de vedere. Lipsurile procesului consultativ sau ale abordării instituțiilor poate fi raportat direct ofițerilor responsabili de la Comisia Europeană.

Implementarea

Proiectele sunt aplicate la nivel regional, deci este responsabilitatea municipalităților și autorităților regionale să propună, selecteze și să monitorizeze proiectele, dar și să se asigure că toate procedurile au loc conform standardelor.

Dacă cetățenii observă orice utilizare abuzivă sau incorectă a fondurilor, se pot adresa ONG-urilor sau organizațiilor locale de tip „watchdog”. Dacă inițiativa cetățenească, coaliția sau comunitatea din care fac parte deține acest tip de expertiză, poate realiza rapoarte de monitorizare sau studii de caz și să le comunice direct autorităților regionale, naționale sau europene relevante.

Un mod prin care părțile interesate pot participa activ la implementarea proiectelor este reprezentarea comunității în Comitetele de monitorizare a programelor operaționale. Ca membri ai acestui organ, vor avea drept de vot și acces direct la informații actuale despre implementarea programelor și proiectelor concrete.

De asemenea, ministerele pot înființa grupuri de lucru formate din cetățeni pentru a îmbunătăți procedura de

apeluri de propuneri de proiecte, în sensul integrării nevoilor locale.

Accesarea fondurilor

Primarii, antreprenorii sau organizațiile în căutare de finanțare pentru proiecte pot accesa fonduri europene. În cazul lipsei expertizei, persoanele interesate pot verifica dacă există birouri sau firme de consultanță în regiune.

Uneori, ministerele impun anumite condiții de finanțare în funcție de tipul de proiect sau beneficiari. Acest lucru poate însemna că ministerul are nevoie de informații suplimentare despre regiunea din care provine beneficiarul pentru a putea crea condițiile necesare de finanțare.

Persoanele care întâmpină probleme în încercarea de a deveni beneficiari ai fondurilor UE pot trimite o scrisoare direct instituțiilor responsabile. Autoritățile pot fi dispuse să îmbunătățească condițiile pentru solicitanți, mai ales dacă există interes scăzut pentru un anumit apel de proiecte.

Cinci etape pentru un parteneriat durabil

Stabilirea unor parteneriate de încredere între autorități și părțile interesate este esențială pentru realizarea unor programe operaționale eficiente și sustenabile la nivel local și regional. Următoarele etape sunt un ghid util pentru a asigura o gestionare corectă a fondurilor europene:

- 1** Partenerii relevanți sunt identificați la începutul procesului de planificare. Aceștia pot fi reprezentanți ai industriei, sindicatelor, comunităților, autorităților locale, instituțiilor de învățământ și ai societății civile (inclusiv organizații de mediu, incluziune socială, egalitate de gen, combaterea discriminării sau cele specializate în fonduri UE). În cadrul programelor, există posibilitatea ca o singură organizație reprezentativă să fie nominalizată ca partener.
- 2** În cadrul Comitetelor de monitorizare, partenerii se alătură procesului de la început și sunt anunțați din timp în legătură cu regulile și informațiile despre program pentru a putea contribui. Contribuția este luată în considerare, iar partenerii primesc feedback.
- 3** Partenerii din Comitetele de monitorizare sunt informați în legătură cu regulile de rambursare, oportunitățile de consolidare a capacității existente și asistența tehnică.
- 4** Partenerii sunt implicați devreme în procesele de programare, implementare, monitorizare și evaluare a programelor.
- 5** Autoritatea de management oferă susținere - prin traininguri, coordonare, oportunități de networking și contribuție financiară (prin asistență tehnică) - pentru a consolida capacitatea instituțională a partenerilor de mici dimensiuni precum autorități locale, parteneri economici și sociali și ONG-uri.

Combaterea schimbărilor climatice în județul Gorj

Județul Gorj este probabil cea mai vulnerabilă regiune din România în ceea ce privește **riscurile pe care decarbonizarea economiei le implică**. Complexul Energetic Oltenia (CEO), care deține 4 termocentrale și 10 cariere de lignit își desfășoară cea mai mare parte din activitatea economică în această regiune. În ultimii ani, CEO a făcut disponibilizări masive, ajungând la 12.800 de angajați, iar numărul de disponibilizări nu va putea decât să crească în următorii ani. Pentru a-și plăti certificatele ETS, CEO a primit ajutor de stat cu condiția de a prezenta un plan de decarbonizare. În următorii ani termocentralele Ișalnița și Craiova II vor fi închise și înlocuite cu două noi unități pe gaze naturale - păstrând astfel o parte dintre locurile de muncă. Conform aceluiași plan, 4 cariere vor fi închise în anii următori, însă nu este clar dacă vor mai putea fi asigurate locuri de muncă pentru angajații acestora²³. Mai mult, problemele economice ale companiei par să devină din ce în ce mai mari în viitor, având în vedere evoluția prețului certificatelor ETS sau scăderea costurilor pentru sursele de energie regenerabilă.

Așadar, prioritățile investiționale la nivelul județului Gorj trebuie să se contureze având la bază atât obiectivul de decarbonizare a economiei până în 2050, cât și celelalte obiective climatice și energetice asumate de România. Altfel spus, la nivel local, strategia de investiții trebuie să fie pusă în contextul tranziției inevitabile de la cărbune către surse de energie regenerabile.

²³https://www.economica.net/exclusiv-planul-de-restructurare-al-ce-oltenia-se-inchid-patru-carriere-minere-se-inchid/reconvertesc-pe-gaze-cinci-grupuri-energetice-termene_178307.html

Grup de lucru interregional pentru proiectul DeCarb
Sursă foto: adroltenia.ro

Prin următoarea perioadă de finanțare europeană sunt alocate resurse considerabile pentru accelerarea tranziției către o economie cu zero emisii de carbon, condiționate de elaborarea de către regiunile beneficiare a unui Plan teritorial pentru tranziția justă. Acest Plan trebuie să identifice măsurile și investițiile necesare pentru înlăturarea efectelor tranziției energetice din punct de vedere social, economic și al mediului. **Județul Gorj este una dintre regiunile eligibile pentru finanțare prin Mecanismul pentru tranziție justă, astfel că un Plan teritorial pentru tranziția justă trebuie elaborat de către reprezentanții autorităților locale** pentru a putea beneficia de sursele de finanțare puse la dispoziție pentru diversificarea economică și dezvoltarea județului. Acesta trebuie să fie coerent și cu celelalte strategii de dezvoltare a regiunii prin care sunt identificate investițiile care vor beneficia de finanțare prin noul buget al Uniunii pentru perioada 2021-2027.

În acest sens, prioritățile de investiții trebuie să fie identificate local, la firul ierbii, cu implicarea efectivă și în mod eficient a tuturor cetățenilor și reprezentanților aceștia (ONG-uri, asociații, sindicate), de-a lungul întregului proces de planificare și implementare a proiectelor.

Gestionarea fondurilor UE în județul Gorj

Județul Gorj face parte din regiunea de dezvoltare Sud-Vest Oltenia al cărei organism de implementare a programelor de finanțare este Agenția de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia. Una dintre atribuțiile principale ale acestui organism constă în elaborarea Planului de Dezvoltare Regională, document care reflectă nevoile de dezvoltare și prioritizează investițiile necesare în regiune. În baza acestui plan vor fi configurate tipurile de investiții care vor avea acces la fondurile disponibile în perioada 2021-2027.

Structurile partenariale care sunt implicate în elaborarea acestui Plan sunt organizate în²⁴:

- **Grupurile de lucru județene** care au în componență membri reprezentând primării, prefecturi, consilii județene, agenții de ocupare și șomaj, inspectorate școlare județene, universități, ONG-uri, sindicate, patronate, camere de comerț, organizații reprezentative pentru minorități și grupuri dezavantajate;
- **Grupuri tematice de lucru** care sunt formate în funcție de prioritățile tematice la nivel de regiune și reunesc reprezentanți ai autorităților publice, ai universităților, mediului de afaceri, sindicatelor, ONG-urilor, precum și ai altor instituții relevante de la nivelul regiunii Sud-Vest Oltenia.

²⁴<https://www.adroltenia.ro/wp-content/uploads/2020/07/PDR-2021-2027-pt-consultare-iunie-site.pdf>

Semnarea unui proiect de eficiență energetică finanțat prin POR 2014-2020
Sursă foto: adroltenia.ro

Pentru o reprezentare cât mai exactă a necesarului de investiții și coerență cu nevoile județului, **cetățenii pot participa în mod direct în cadrul procesului de elaborare a Planului de Dezvoltare Regională** sau în cadrul procedurilor de consultare publică a acestui document derulate de ADR SV Oltenia, fie prin susținerea inițiativelor demarate de organisme precum ONG-uri, sindicate sau patronate.

În ceea ce privește **implementarea investițiilor de la nivel regional**, pentru perioada de finanțare 2021-2027 acestea vor fi implementate de fiecare regiune în parte în cadrul unui Program Operațional Regional dedicat. În cazul regiunii din care face parte și județul Gorj, **funcția de Autoritate de Management pentru Programul Operațional Regional va fi preluată tot de ADR SV Oltenia**²⁵, având atribuții precum lansarea apelurilor de proiecte, evaluarea cererilor de finanțare, semnarea con-

tractelor de finanțare, aprobarea cererilor de plată, dar și monitorizarea implementării efective a proiectelor. În cadrul perioadei anterioare de finanțare 2014-2020, Programul Operațional Regional era implementat de la centru, având ca Autoritate de Management Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.

Prin această descentralizare a procesului de gestionare a programelor operaționale se urmărește atât reducerea birocrăției excesive în procesul de accesare a fondurilor europene, cât și creșterea puterii de decizie la nivel regional și local, astfel încât investițiile planificate să răspundă nevoilor identificate la nivelul comunităților.

Link-uri utile:

Planul de dezvoltare regională ADR Oltenia - <https://www.adroltenia.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2021-2027/>

Programe operaționale - <http://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>

²⁵https://www.economica.net/parlamentul-a-aprobat-descentralizarea-procesului-decizional-al-fondurilor-europene-la-nivel-regional_185777.html

Acest raport reprezintă o traducere parțială, actualizată și adăugită a raportului „Financing the European Green Deal” publicat de CEE Bankwatch Network. Raportul în limba engleză este disponibil aici: <https://bankwatch.org/europeangreendeal>

Pentru mai multe informații despre acest raport sau procesul de participare publică:

laura.nazare@bankwatch.org

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. Conținutul ei este responsabilitatea exclusivă a CEE Bankwatch Network și nu reflectă poziția Uniunii Europene.

